

Pasientmedierte tiltak - bedre praksis?

Pasientmedierte tiltak, som pasientinformasjon, pasientopplæring eller at pasienter informerer om egen helsetilstand, kan bidra til bedre klinisk praksis. Det viser en Cochrane-oversikt.

Hva sier forskningen?

I systematiske oversikter søker man etter og oppsummerer studier. I denne systematiske Cochrane-oversikten var spørsmålet: Hva er effekten av pasientmedierte tiltak på klinisk praksis? Pasientmedierte tiltak ble sammenliknet med ingen tiltak eller vanlig oppfølging. Funn fra fire typer pasientmedierte tiltak er presentert under.

Resultater

- informasjon fra pasienter om egen helsetilstand trolig bedrer legers kliniske praksis (+++0)
- pasientinformasjon muligens bedrer legers kliniske praksis (++00)
- pasientopplæring trolig bedrer legers kliniske praksis (+++0)
- samvalgsverktøy for pasienter muligens har liten eller ingen effekt på legers kliniske praksis (++00)

Illustrasjon: Marita S. Fønhus, Cochrane Norway

Effekt av ulike pasientmedierte tiltak på klinisk praksis

Hva skjer?	UTEN pasientmedierte tiltak	MED pasientmedierte tiltak	Tillit til resultatet ¹
Informasjon fra pasienter Informasjon fra pasienter om egen helsetilstand bedrer trolig anbefalt klinisk praksis	17 per 100 pasienter	26 per 100 pasienter (23 til 30)*	+++0 Middels tillit
Pasientinformasjon Pasientinformasjon bedrer muligens anbefalt klinisk praksis	20 per 100 pasienter	32 per 100 pasienter (24 til 42)*	++00 Liten tillit
Pasientopplæring Pasientopplæring bedrer trolig anbefalt klinisk praksis	35 per 100 pasienter	46 per 100 pasienter (39 til 54)*	+++0 Middels tillit
Samvalgsverktøy Samvalgsverktøy for pasienter har muligens liten eller ingen effekt på anbefalt klinisk praksis	37 per 100 pasienter	32 per 100 pasienter (24 til 43)*	++00 Liten tillit

* Tallene i parentes viser feilmarginen (95 % konfidensintervall) - et mål på hvor usikkert resultatet er på grunn av tilfeldigheter. ¹ Tilliten til resultatet handler om hvor trygge vi kan være på at resultatet gjenspeiler virkeligheten. Med klinisk praksis mener vi her at leger og annet helsepersonell gir pasienter behandling eller oppfølging i tråd med anbefalinger og kliniske retningslinjer.

Bakgrunn

Med denne systematiske Cochrane-oversikten har vi undersøkt hvilken effekt pasientmedierte tiltak har på klinisk praksis hos helsepersonell. Med anbefalt klinisk praksis mener vi at pasienter behandles og følges opp i henhold til kliniske retningslinjer og anbefalinger.

Med pasientmedierte tiltak menes et hvilket som helst tiltak der formålet er å endre helsepersonells praksis gjennom samspill med pasienter eller informasjon gitt til eller av pasienter. Informasjon fra pasienter består i å innhente informasjon fra personer om egen helsetilstand, behov eller bekymringer. Et eksempel kan være at man fyller ut et skjema før en konsultasjon eller at pårørende jevnlig gir informasjon og tilbakemeldinger om personens helsetilstand og funksjon. Pasientinformasjon er her definert som informasjon gitt til personer om anbefalt behandling, eller påminnelser om å møte opp hos legen. Pasientopplæring dreier seg om at pasienter får undervisning eller opplæring som skal gi økt kunnskap om egen helsetilstand. Opplæringen skal blant annet bidra til økt mestring ved sykdom og/eller funksjonsnedsettelse og bedre helse og livskvalitet. Det er lovpålagt for norske sykehus å tilby pasient- og pårørendeopplæring. Samvalgsverktøy er en annen variant av pasientmedierte tiltak som dreier seg om å legge til rette for at pasienten kan ta informerte beslutninger om utredning, behandling og oppfølging i samråd med helsepersonell. Andre eksempler på pasientmedierte tiltak er tilbakemeldinger fra pasienter om klinisk praksis, pasientrepresentanter som deltar i komiteer og styrever, og bruk av pasienter som instruktører eller veiledere i opplæring av helsepersonell.

Hva er denne informasjonen basert på?

Vi gjorde systematiske søk i aktuelle forskningsdatabaser i mars 2018, og fant 25 studier med i alt 12 268 deltakere. Ti studier handlet om forebyggende behandling og oppfølging rettet mot den generelle befolkningen, eller for personer med økt risiko for sykdom, for eksempel masseundersøkelser («screening») for å oppdage kreft eller type 2-diabetes. Femten studier handlet om å identifisere, behandle eller å følge opp personer med tilstander som psykiske helseproblemer, astma, diabetes, kreft, høyt blodtrykk, hjerte- og kar sykdommer, dyspepsi, muskel-skjelettsmerter og øvre luftveisinfeksjonssymptomer. I de fleste studiene var deltakerne voksne pasienter, stort sett 50 år og eldre.

I alle studiene var helsepersonellet leger, men i fem studier var også sykepleiere og legeassistenter med. De fleste studiene var utført i USA, bortsett fra fem som var utført i Canada, New Zealand, Norge, Skottland og Nederland. Vi kategoriserte pasientmedierte tiltak som informasjon fra pasient om egen helse i seks studier. I 13 studier kategoriserte vi tiltaket som pasientinformasjon. Dette dreide seg i hovedsak om skriftlige eller elektroniske påminnere, brosjyrer eller liknende, formidlet til pasienter. I fem studier falt tiltaket inn under kategorien pasientopplæring. Disse varierte mye i innhold, fra video- eller elektronisk-basert opplæring, til personlig kommunikasjon eller veiledning, og sykepleierledet pasientopplæringskurs med flere møter. I én studie ble tiltaket kategorisert som samvalgsverktøy. De pasientmedierte tiltakene ble sammenliknet med ingen tiltak eller vanlig oppfølging. Vi fant ikke studier som undersøkte virkningene av å be pasienter gi tilbakemeldinger om klinisk praksis, å ha pasientrepresentanter i komiteer og styrever, eller av å bruke pasienter som instruktører eller veiledere i opplæring av helsepersonell.

Kilde

Fønhus MS et al. Patient-mediated interventions to improve professional practice. Cochrane Database of Systematic Reviews 2018, Issue 9. Art. No.: CD012472. DOI: 10.1002/14651858.CD012472.pub2.

Tilgjengelig fra: [Cochrane Library](#)

Forfattere: Marita S. Fønhus, Therese K. Dalsbø, Marit Johansen, Atle Fretheim, Helge Skirbekk og Signe Flottorp.

Ansvarlig redaktør: Marita S. Fønhus, [Cochrane Norway](#)

Les flere "kort oppsummert" [HER](#)

Systematisk oversikt

I systematiske oversikter søker man etter og oppsummerer studier som svarer på et konkret forskningsspørsmål. Studiene blir funnet, vurdert og oppsummert ved å bruke en systematisk og forhåndbeskrevet fremgangsmåte (les mer [Cochrane Consumer Network](#)).

Tillit til resultatet (GRADE)

Når vi oppsummerer studier og presenterer et resultat, så er det viktig å si noe om hvor mye tillit vi kan ha til dette. Det handler om hvor trygge vi kan være på at resultatet gjenspeiler virkeligheten. [GRADE](#) er et system vi bruker for å kunne bedømme tilliten til resultatet. I GRADE vurderer vi blant annet:

- hvor godt studiene er gjennomført
- om studiene er store nok
- om studiene er like nok
- hvor relevante studiene er
- om alle relevante studier er fanget opp